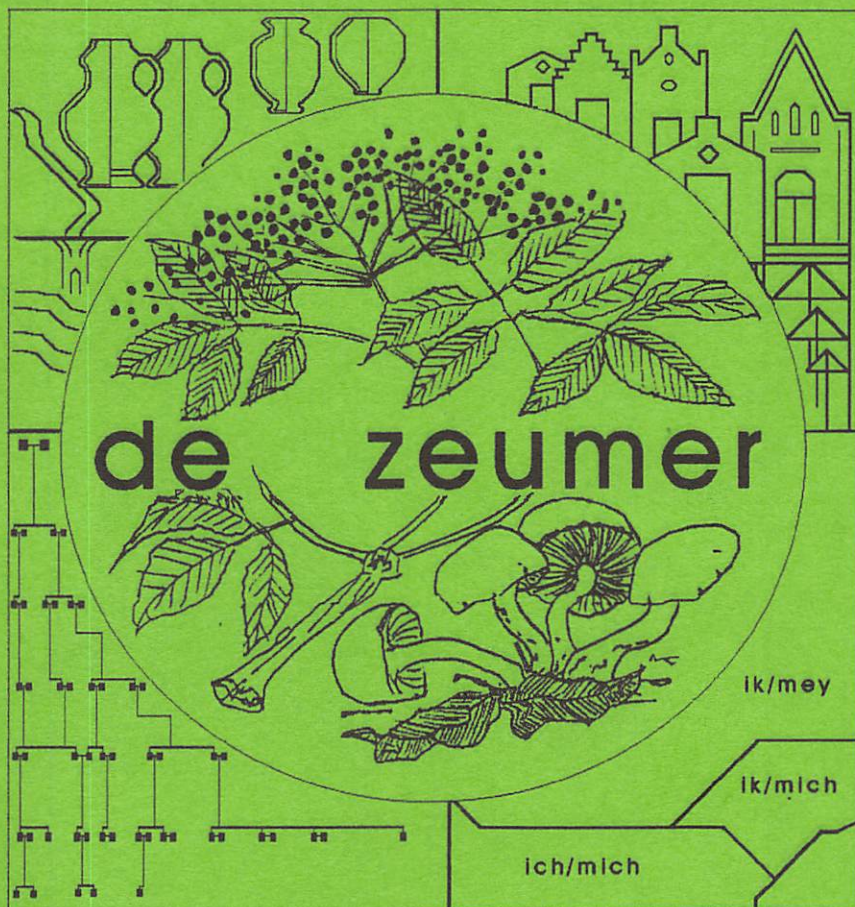

2002- 4

**MAAS
EN
SWALMDAL**

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de dorpen Swalmen, Asselt, Boukoul, Beesel, Reuver, Offenbeek en Belfeld als werkgebied.

De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekeigen voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redaktie: Jan Geerlings
Loe Giesen
Wim Hoezen
Coby Klinkhamer - van den Assem

Redaktie-adres: Pastoor Vranckenlaan 54
5953 CR Reuver

Bezorgers: Jan Geerlings - Beesel
Arie de Wit - Swalmen, Asselt, Boukoul
Lambert Niemans - Reuver, Offenbeek
Twan Ernst - Belfeld

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor € 16,- per jaar.

De redaktie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken. Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoud

Inhoud	1
Van de redactie	2
Programma	3
Tentoonstellingen.....	4
Verslag Excursie Zutphen en Kasteel Bergh	5
Recepten uit grootmoeders tijd	8
Gemeentebelangen.....	10
De Tijd van het Rijke Roomse Leven	12
Reuver en de processieroutes ca. 1868	15
Restauratie Kasteels-kapelletje	19
Middeleeuwse bewoning Swalmen ouder dan verwacht	20
Zomaar een bidprentje	25
Ruim zestig jaar geleden. Toen ook al... ..	26
Familiegeschiedenis en internet.....	27
Belfeld 100 jaar geleden	28
Een lastige familie	29

Van de redactie

Krijgen we een keer door onze leden kopij aangereikt en dan vergeten we die niet alleen af te drukken maar maken we in ons redactioneel voorwoord ook nog de opmerking dat er geen verslagen van de busexcursie(s) meer verschijnen...

We zullen maar zeggen dat het te maken had met het wijzigen van het redactieadres als gevolg van de verhuizing van redactielid Coby naar Roermond. Op deze plaats alsnog een welgemeend excuus aan de auteurs.

Wellicht is het goed om toch nog even te wijzen op het nieuwe redactieadres en op de mogelijkheid om kopij ook via de mail aan te leveren.

Met deze Zeumer sluiten we de 20e jaargang af. Afgezien van een kleine dip in de periode 1990-1993 is De Zeumer steeds 4x per jaar verschenen. In 2003 zal, als we goed geteld hebben, het 75e exemplaar het licht zien...

Veel leesplezier.

Kopij voor de eerstvolgende Zeumer s.v.p. inleveren vóór 1 februari 2003. De Zeumer 2003-1 zal in maart verschijnen.

Programma

19	januari	Contactmiddag Genealogie verzorgd door de werkgroep Genealogie in de verenigingsruimte.
11/18	februari	Lezing over grafrituelen en grafsymboliek door Guus Rüsing in de verenigingsruimte.
17	maart	Jaarvergadering in de verenigingsruimte met na afloop een lezing.
	april	Wapengekletter in de regio, lezing over heraldiek en familiewapens door R. Vroomen.
18	mei	Fietstocht vanaf de markt in Beesel, in samenwerking met Stichting Beesel en haar toekomst.
29	juni	Busexcursie naar Münster en omgeving.
	juli-aug.	Geen activiteiten wegens vakanties. Van 21 juli tot en met 25 augustus is de verenigingsruimte gesloten. Op 1 september kunt u weer terecht.
14	september	Open Monumentendag in samenwerking met de Milieu- en Heemkundevereniging Swalmen met als thema Boerderijen.
05	oktober	Herfstwandeling in samenwerking met IVN 'de Steilrand'.
11	november	Lezing over Vikingen door Loe Giesen, met als uitgangspunt dia's die werden gemaakt tijdens de Denemarken-reis van enkele leden van de werkgroep Archeologie in 2002.

Daar door omstandigheden de datum van een activiteit wel eens kan wijzigen, wordt U verzocht de infobladen en weekbladen goed te lezen of anders even contact op te nemen met iemand van het bestuur.

Verenigingslokaal: Den Roover 8 te Reuver.

Geopend iedere maandagavond van 20.00 - 22.00 uur, met uitzondering van feestdagen en de zomervakantie.

Tentoonstellingen

Reconstructies van verdwenen architectuur - Romeins Nijmegen in Opstand.

T/m 26 januari 2003 is in Museum Het Valkhof in Nijmegen nog een tentoonstelling te zien die gewijd is aan het reconstrueren van Romeinse gebouwen uit Nijmegen en Limburg. De tentoonstelling laat alle stappen in het proces van reconstructie zien: van opgraving en veldtekening tot bouwkundige tekening, maquette, computeranimatie en reconstructie van een gebouw op de vindplaats.

De reconstructies werpen nieuw licht op de Romeinse bouwkunst in onze streken: ze tonen de allure van deze bouwwerken en laten zien dat mediterrane tradities in de bouw ook hier langs de grenzen van het Romeinse rijk werden gehandhaafd.

Museum Het Valkhof, Nijmegen (www.museumhetvalkhof.nl)

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 17.00 uur, zaterdag, zondag en feestdagen 12.00 - 17.00 uur.

De Smid en de Imker.

De Smid is een tentoonstelling waarin alle smeden die actief waren in de afgelopen 250 jaar zijn uitgewerkt met foto's, documenten, voorwerpen door smeden gemaakt en gereedschap uit de oude smidse. Ook een bijzonder ambachtelijk kunstwerk is tentoongesteld. De tentoonstelling is zeer professioneel opgezet en het oudste document is uit 1736.

De Imker is i.s.m. de Imkersvereniging De Peelkant samengesteld en hier staan de bij en de imker centraal. Ook gaat de nodige aandacht uit dat honing steeds meer gebruikt wordt in de medische wereld.

Te zien tot half maart 2003 in Streekmuseum De Moennik, Helden.

Openingstijden: zondag, dinsdag en donderdag 14.00 - 17.00 uur, dinsdag 19.30 - 21.30 uur.

Verslag Excursie Zutphen en Kasteel Bergh

Dit jaar leidde het jaarlijkse uitstapje op zaterdag 29 juni naar de historische Hanzestad Zutphen (die 35000 inwoners telt) en kasteel huize Bergh.

Zutphen is gelegen aan de rivieren de Berkel en de IJssel en is een van de hoofdsteden van het oude hertogdom van Gelre.

We vertrokken om 8 uur met weer een volle bus. De weergoden waren die dag met ons. Na een rustige rit kwamen we via een monumentale brug om 10 uur Zutphen binnen. In het IJssel-paviljoen werden we getraakteerd op een kopje koffie met gebak. Nadat de inwendige mens was versterkt, werden we in twee groepen verdeeld en begon de vestingwandeling door de stad begeleid door een gids.

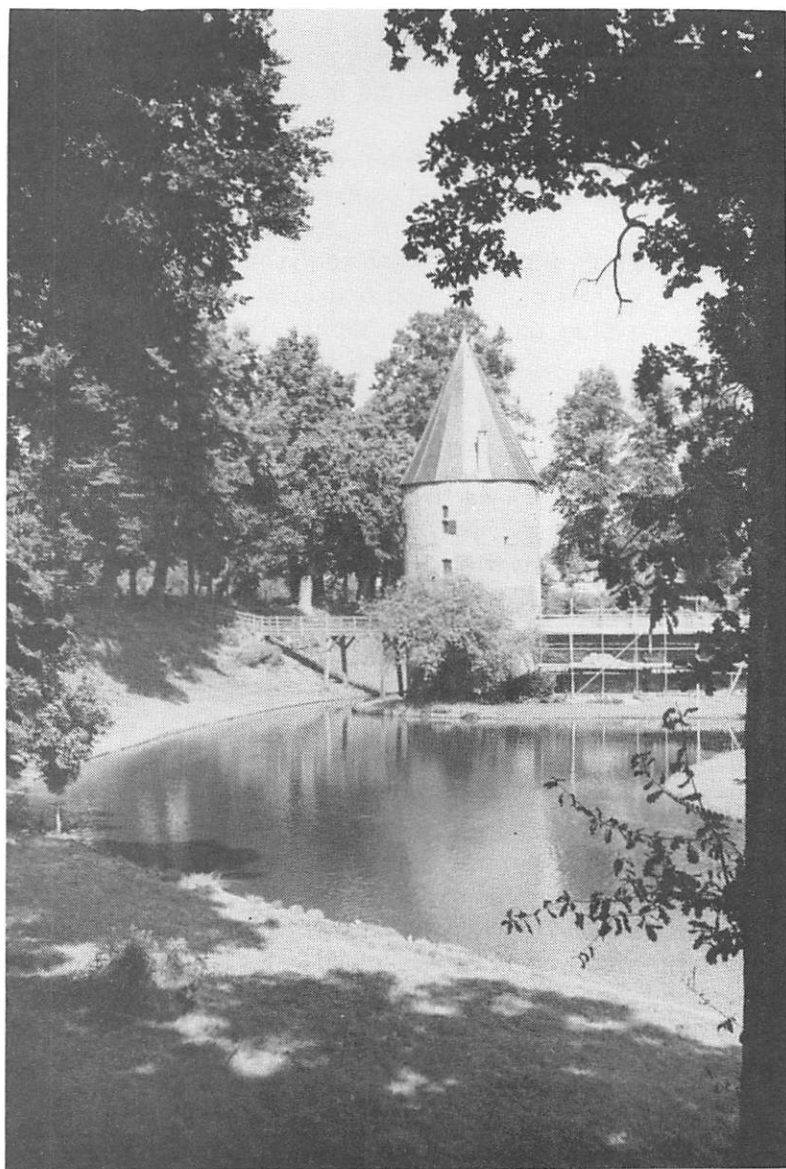
Vele gebouwen zagen we in diverse stijlen: Jugendstil, Classicisme en Renaissance. De koopmanshuizen, pakhuizen, kerken en de stadswallen en diverse andere monumenten werden met veel informatie toegelicht. Om 12.30 eindigde de interessante rondleiding.

Na de gids op een toepasselijke manier te hebben bedankt, namen we afscheid om verder op eigen gelegenheid de omgeving nog wat te verkennen en op het terrasje nog even van het zonnetje te genieten. Voor de dames was er nog even tijd om wat winkeltjes te bekijken.

Om 3 uur vertrokken we richting 's-Heerenbergh waar we onderweg het kleinste stadje Bronkhorst passeerden. Jammer genoeg was hier geen tijd voor een tussenstop om de boerderijen en de musea te bekijken. Na een rustige tocht door de uitgestrekte natuur arriveerden we in 's-Heerenberg voor het bezichtigen van een belangrijk groot kasteel Huis Bergh.

Daar werd door een gids een inleidende informatie gegeven over de historie van het kasteel. Na de rondleiding werd door velen de laatste smalle wenteltrap in de vierkante kasteeltoren beklommen om nog van een heel mooi uitzicht te genieten.

In deze toren bevond zich een wapenkamer en een grote verzameling munten. In de andere zalen bevonden zich middel

eeuwse schilderijen en handgeschreven boeken. Na de rondleiding waren we nog getuige van een middeleeuwse bruiloft waarvan de bruidegom arriveerde als prins op het witte paard en de bruid op een zwart paard. Zelfs het huwelijksbootje in de gracht ontbrak er niet aan.

Hierna begaven we ons naar de theeschenkerij waar we onze laatste consumptie gebruikten. Daarna begon de terugreis richting Limburg.

Moe en voldaan keerden we huiswaarts en hadden ook dit jaar weer genoten van het jaarlijkse uitstapje, waar velen zich al weer verheugen op de bestemming van het komende jaar.

Mogen wij namens alle medereizigers de heren Wiel Luys en Henri Smeets bedanken voor het organiseren van deze uitstekend verzorgde reis. Evenals onze chauffeur Ton die ons weer veilig heeft thuis gebracht.

In Reuver namen we afscheid van velen met de groet: tot het volgende jaar.

Lei Keiren en Jos Killaars

Recepten uit grootmoeders tijd

Vandaag de dag komt het steeds vaker voor dat mensen niet meer uitgebreid koken, maar kiezen voor gerechten die in een handomdraai klaar te maken zijn: soep uit blik, kant en klare diepvries groente, iglo thuismenu's en ga zo maar door. Het gevaar hiervan is dat recepten uit grootmoeders tijd niet meer van moeder op dochter (of zoon) worden overgedragen en hierdoor verloren gaan, zoals bijvoorbeeld zondagse soep, vijgenbotermelkseppap, rijstepap, rode kool etc.

Het lijkt me leuk om in De Zeumer een rubriek te starten, waarbij mensen de kans krijgen om oude recepten te publiceren en zodoende voor de toekomst veilig te stellen.

Ikzelf wil hierbij de spits afbijten, met een recept van 'konijn in het zuur', dat oma Olders een keer voor mijn moeder heeft opgeschreven. Het is de bedoeling dat juist de geheimen van de kok erbij worden vermeld, alleen een lijstje met ingrediënten garandeert geen succesvol eindresultaat.

Annie, je zet de stukken eerst in wat water met 1 scheut azijn, zo wat dat hij half onder staat. Dan als je begint te braden dat stukje spek in blokjes snijden en de ui daarin bruin laten braden en ook nog wat boter erbij doen en 2 laurierblaar en dan doe je als hij goed aan(ge)braden is dat water waar de konijn ingestaan heeft erbij doen. Gegroet, moeder.

Ik hoop dat de lezers van De Zeumer (en/of hun partners) enthousiast zijn geworden en zelf ook oude recepten opsturen naar de redactie, zodat deze rubriek een groot succes wordt. Ikzelf zal in ieder geval alle recepten uitproberen en in de volgende Zeumer mijn ervaringen publiceren.

Edith Ernst-Olders

Ik neem je niet de stukken
eers in roat water met
1 schaal scherp wijn & wat
dat hij half winter staat
dan als je begint te braden
dat stukje zout in blokjes smijden
en de ui ^{daar} in bruin laten
braden en ook nog wat
boter er bij doen 2 laar
blaas en dan dat je al bij
gaet aan braden is dat water
waar de konijn in gestaan
heeft met beef er bij doen

Gegraet moeder

Gemeentebelangen...

In De Zeumer 2000-4 gaf ik een voorbeeld uit 1900 over hoe de gemeenteraadsleden in Belfeld dachten over het begrip gemeentebelang.

Onderstaand nog een 'fraai' voorbeeld afkomstig uit de raadsvergadering van 1 december 1896.

Voor de goede orde: de voorzitter is ook hier burgemeester de Rijk, tevens burgemeester van Tegelen. Met verkopen worden bedoeld openbare verkopen van (on)roerende goederen.

... Vervolgens wordt de plaats van verkooping besproken. De meeste leden meenden dat die beurtelings bij de leden van den Raad moesten plaats hebben, zoo als 't vroeger was en dit altijd zoo geweest is.

De voorzitter verwondert zich dat de Raadsleden daarop aanspraak durven maken. Andere herbergiers zijn ook inwoners en betalen even dus plaatselijke belastingen en hebben daar meer aanspraak op dan leden van den Raad, die bij behandeling van zaken de gemeentebelangen betreffende hunnen persoonlijke en eigen belangen op de achtergrond moeten stellen, in de plaats van die te willen voor op gesteld te zien. ZEA is er tegen en wil andere tappers ook de beurt eens gunnen, om wat te verdienen, hoe weinig het ook zij.

De heer Jacobs stelt voor om verkopen en verpachtingen in 't vervolg op het Raadhuis te laten doen.

De voorzitter kan zich hiermede zeer goed vereenigen, maar meent, indien die door een Notaris worden gedaan, deze kunnen cliënten hebben, die zij aan de beurt iets willen toevoegen. Beter ware het dat alle verkopen en verpachtingen voor de gemeente ten raadhuize plaats hadden, dan werd er ook geen jaloezie verwacht.

Tot zover de 'theorie'. Maar wat leverde dit in de praktijk op? Notaris Vogels te Reuver is in deze periode de vaste notaris die de verkopen en verpachtingen voor de gemeente regelt.

In de periode december 1896 t/m 1900 vinden er in Belfeld door notaris Vogels 14 openbare verkopen/verpachtingen t.b.v. de gemeente plaats.

plaats van handeling			functie
1.	dec. 1896	raadhuis	
2.	apr. 1897	raadhuis	
3.	jun. 1897	onbekend	
4.	aug. 1897	herberg Hoeimakers	oud-raadslid
5.	sep. 1897	raadhuis	
6.	jun. 1898	herberg Bos	gemeente-secretaris
7.	aug. 1898	herberg Stevens	raadslid
8.	dec. 1898	herberg Hommen	raadslid
9.	jan. 1899	herberg Jacobs	raadslid
10.	jun. 1899	herberg Kurstjens	raadslid
11.	jul. 1899	herberg Stevens	raadslid
12.	apr. 1900	herberg Jacobs	raadslid
13.	jun. 1900	herberg Jacobs	raadslid
14.	nov. 1900	herberg Bos	gemeente-secretaris

Na een aanvankelijk goede start komt uiteindelijk toch niet veel terecht van het in de raadsvergadering uitgesproken voornemen. Na verloop van tijd vinden zowel de verkopen niet meer ten raadhuize plaats en tevens worden ze weer keurig verdeeld onder de raadsleden 'zoo als 't vroeger was en dit altijd zoo geweest is'.

Wim Hoezen

De Tijd van het Rijke Roomse Leven

ZO DACHT PASTOOR N. VIEGEN IN 1928 OVER SPORT

In 1928, nu dus bijna driekwart eeuw geleden, vierde de gymnastiekvereniging 'Hercules' het 25-jarig bestaan. Toen kwam een 'Gedenkboek met officiële programma's van de feesten en wedstrijden' uit. Pastoor N. Viegen (pastoor van de Reuverse St.Lambertusparochie van 1927 – 1946) gaf in dit gedenkboek zijn mening over sport. Hij schreef toen het volgende:

'Sport en 'Sport'.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van het Bestuur van 'Hercules' om eenige regels te schrijven voor haar gedenkboek.

Al was het alleen maar wegens het feest dat de vereeniging viert.

Vijf en twintig jaar is voor een vereeniging een heele tijd. We kunnen tegenwoordig niet klagen of wèl klagen over het aantal vereenigingen, al naar men gezind is, maar ééne zaak is zeker: Het groote getal bonden heeft hun levensduur niet gunstig beïnvloed. En even spoedig als er vele zijn opgericht, verdwijnen ze ook weer.

't Is daarom een prestatie voor 'n vereeniging, wanneer ze het vijf en twintig jaar uithoudt, en het pleit voor haar leden en voor den goeden geest, die hen bezielt.

Maar er is meer.

'Hercules' is een sportvereeniging, en wel een met R.K. voor haar naam. Nu zult ge zeggen: Is dat dan zoo iets bijzonders? Er zijn toch genoeg sportvereenigingen, óók met de letters R.K. voor hun naam. Jawel, maar de gymnastiekvereenigingen tellen, dunkt me, onder de meest sympathieke sportbonden.

We worden tegenwoordig overladen met 'sport'. Zóó zelfs, dat men zich genoodzaakt zag, een nieuw woord uit te vinden: 'sportverdwaazing'.

De voetbal-woede heeft zoo ongeveer de heele wereld aangegrepen, van klein tot groot en van jong tot oud. Met duizenden en tienduizenden trekt men naar het voetbalveld, om

ervan getuige te zijn, hoe het elftal de 'eer' van de club of van het vaderland hoog houdt.

En dit jaar zal de 'sport' hoogtij vieren in ons kleine, lage landje aan de zee, wanneer de 'Olympische Spelen' de sportmensen van de vier windstreken hier heen zullen trekken. En dat men er ook een guldentje en een dubbeltje voor over heeft, getuigt het nieuwe Amsterdamsche Stadion, dat tonnen gouds verslindt!

Maar de turnbonden! Kijk, dat vind ik nu eens sympathieke sportclubs. Waarom? Vooreerst, omdat ze er niet iederen goddelijke Zondag op uit moeten. Vervolgens, omdat ze in het 'verborgene' werken en oefenen. Zelden treden zij voor het publiek; en als ze het doen, hebben ze het gehuil en het geloei van 'supporters' niet noodig. Ten derde hun sport is waarlijk schoon; daar zit lijn, daar zit stijl in. Ten vierde hun sport is daardoor edel en voornaam. Ik zou zeggen: Ze is aristocratisch; daarentegen is 'het voetbal' meer democratisch. Aan voetballen doet zoo wat de halve wereld, maar hoeveel menschen zijn 'turners'?

Daarom dunkt me dat gymnastiek den jongen man veredelt, terwijl bij het voetballen gevaar voor verruwing bestaat. En....en dit doet de deur dicht, de turnsport kweekt geen zoogenaamde 'sporthelden' of 'voetbalberoemdheden', wier portretten ge overal ontmoet, tot in de sacristie bij de misdienaars, die er 'verzamelingen' van aanleggen, precies zooals gij in postzegels en uw buurman in....konijnen doet! Neen, dat doet de gymnastiek niet. Die werkt en oefent in het verborgene en in den winter zelfs in een onverwarmd lokaal!! Die kweekt geen 'helden' en 'beroemdheden' maar wel flinke kerels, die orde en tucht kennen en deze weten te waardeeren. En wanneer ze dan tevens kleur bekennen door het Roomsche Katholiek uithangbord aan hun deur te hangen, en zich niet schamen onder de vier V's in hun wapenschild óók ééne te reserveeren voor de Vroomheid, kijk, dan zult gij, lieve lezer, met mij moeten bekennen, dat zulk een gymnastiekvereniging véél kan bijdragen óók tot verhoogen der zedelijke waarde van haar leden.

Daarom van harte 'proficiat' met je zilveren feest, 'Hercules'!
Dit voor het verledene.
En voor de toekomst:
'Good bye'
Gods zegen!
Reuver 29 April 1928
N. Viegen
Pastoor'

Ja, ja, nogal krasse taal. Tijden veranderen.....

Sjra Vintcent

Reuver en de processieroutes ca. 1868

De kaart op de volgende bladzijde is vervaardigd op verzoek van de Staatsspoorwegen om een duidelijk inzicht te krijgen van de ligging der toegangswegen naar het station (tekening 1876-80). De woonbebouwing in het 'centrum' was minimaal. Na het verschijnen van deze plattegrond kwam daar snel verandering in ten gevolge van het gevestigde station, de bouw van klooster en kloosterschool en de opkomst van de industrie in Reuver.

In het kerkelijk dagboek, bijgehouden door pastoor Berden, parochieherder van de kerk te Reuver van 1867 tot 1875, worden ook de jaarlijkse processieroutes genoteerd. Op 23 februari 1868 schrijft hij:

St. Marcusprocessie.

De processie trekt over de chaussee langs het station tot het wachtershuisje no. 62 en vandaar regtsom langs de school (later patronaat red.) weer naar de kerk.

Kruisprocessie.

1e dag: zie boven.

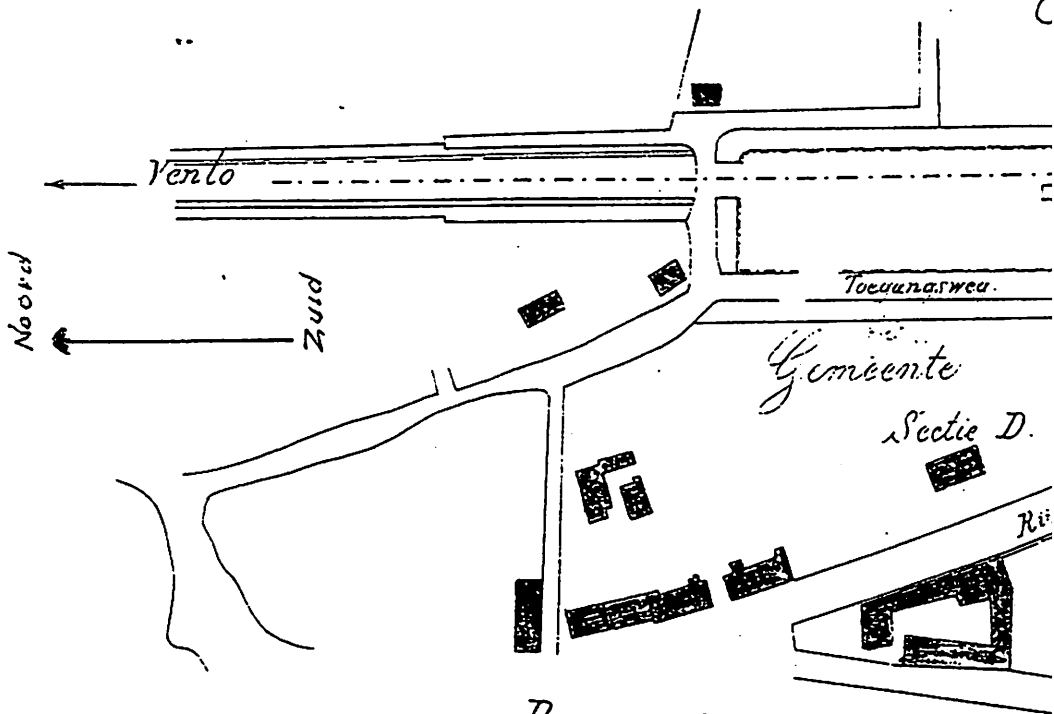
2e dag: den Rijksweg op Belfelt aan tot aan den eersten zijweg buiten het dorp regtsom en vandaar langs Pöhlen en verder langs Heijnders weer het dorp in (of misschien op een ander jaar langs slagter Rutten en zo verder bij Stoffels het dorp in).

3e dag: langs Heines op Leeuwen aan tot aan het Heiligenhuisje (later Antoniuskapel bij Schrijvers red.), dáár regtsom langs Sloezen en Bos en verder achter den boogaard van Bos om, over het voetpad door het veld, langs de pastorie weer naar de kerk terug.

Sacramentsprocessie. 2e Zondag na Pinksteren.

Uit de kerk over den grooten weg langs Heines op Leeuwen aan waar, aan het Heiligenhuisje de 1e statie of rustplaats is.

Staatspoorwegen Lijn Maastricht - Penlo

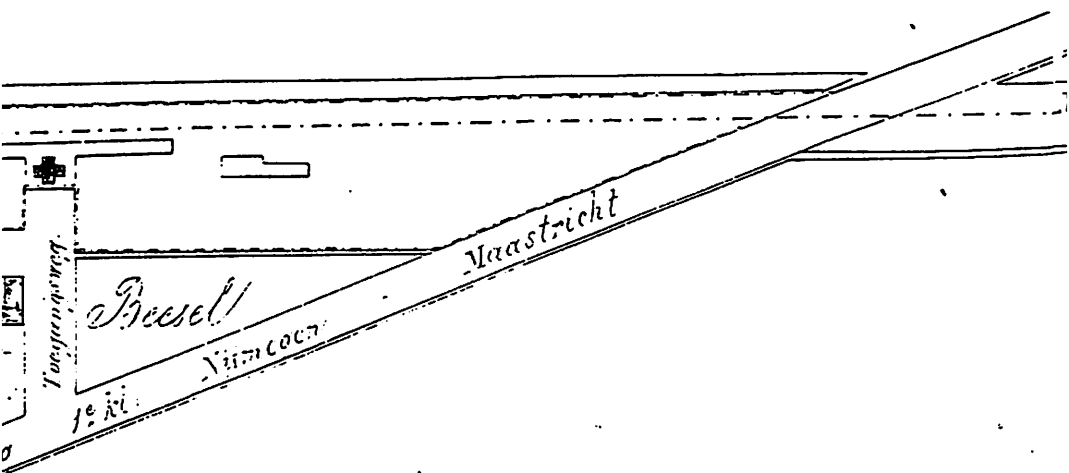
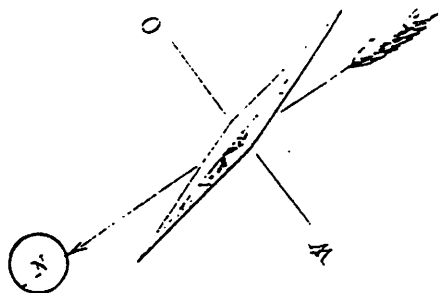

Antwoord bij den ligging der toegang v.
gen. naar de spoorwegstationen in het
kingdom Limburg, in het bijzonder
van het Station van Reuver, van het
jaar 1876 (Staatsblad n:o 57) door de
openbare Staten van dit gewest is vast-
gesteld bij besluit van heden d:n 25 April
1880.

Maastricht, den 6 Februarij 1880.
Stijf houdend
aan de Griffioen der Staten
van het Koninkrijk Limburg,
708 tekenen

Schaal:
100 50 0

Salte Reusen

Bezoek bij de lijnen der hangende
 spoorwegstations in het Hertogdom Limburg
 de Landprocurator der Staten van dat gewest,
 van het Koninkrijk bevelen van den 23 Maart
 n. 55

Bij bekend
 De Griffier der Staten
 M. de Biebe

500.

Vandaar langs Sloesen en Zangershof naar het oude Kapelletje van den H. Lambertus waar de 2e statie is. Verder regt door de hei en het veld naar het Heiligenhuisje of Kapelletje van de H. Barbara en Lucia (wat aan den Heer Ontvanger Jansen toebehoort) waar de 3e statie is. Van hier het dorp in, alwaar, tegenover de Heer Stoffels de 4e statie gehouden wordt. Verder weer naar de kerk terug.

Hemelvaartsprocessie. 15 augustus 1871.

Uit de kerk langs om door het dorp naar het Kapelletje of Heiligenhuisje van de H.H. Barbara en Lucia, vandaar op den weg omtrent bij den visscher Muurmans, dan regtsom achter langs het huis van Gerard Smeets tot bij Hoebe, dáár lings af langs Alen, Vrouw Stals en Niemans tot bij Jacobus Timmermans en vandaar regtsom door het straatje weer terug naar de kerk.

Kunt u met behulp van deze kaart en de kaart van Reuver-Leeuwen-Offenbeek uit 1781, de processieroutes traceren?

Jo Thijssen

Restauratie Kasteels-kapelletje

Momenteel ondergaat het 'kesjtieëls kepèlke' een grondige opknapbeurt. Dit uit 1910 stammend kapelletje vormt een markant punt in de sacramentsprocessie.

De uitvoering van de opknapbeurt is in handen van de werkgroep kruisen en kapellen met steun van enkele buurtgenoten. Alle oude verflagen zijn tot aan de oorspronkelijke steenlaag verwijderd. Het oude voegsel van kalk en zand is eveneens verwijderd en het nieuwe is na uitharding aanmerkelijk sterker. Naderhand wordt het geheel weer met een speciale ademende witte muurverf behandeld. En de onderkant wordt weer van een zwarte spatrand voorzien.

Tijdens de werkzaamheden kwam er aan de binnenzijde tegen de achterwand een kruis tevoorschijn in de vorm van keiharde donkerbruin gebakken ingemetselde stenen. Ook vond men aanwijzingen voor bevestigingspunten. Daaruit mag men concluderen dat er ooit een corpus aangebracht moet zijn.

Het leien dak is reeds twee jaar geleden opgeknapt.

Na restauratie zal Beesel weer een fraai hersteld historisch monument rijker zijn. Dankzij de belangeloze inzet van alle vrijwilligers. Een compliment waard!

Uit: Beesels Blaedje 5e jaargang sept. 2002 nr. 8.

Middeleeuwse bewoning Swalmen ouder dan verwacht

Bij een opgraving in het zuiden van Swalmen, in de buurt van boerderij de Genoenhof of Nieuwenhof, zijn door het Archeologisch Diensten Centrum resten van bewoning uit de Middeleeuwen aangetroffen. De bewoning is veel ouder dan verwacht. Zo vonden archeologen niet alleen resten uit de late Middeleeuwen (1000-1200 na Christus), maar ook uit de Vroege Middeleeuwen (ongeveer 600-1000 na Christus).

De opgraving in het tracé van de Rijksweg 73-Zuid in Swalmen is op 1 mei 2002 van start gegaan. Het opgravingsterrein wordt doorsneden door de spoorlijn Venlo-Roermond. De archeologen zijn eerst aan de oostzijde van de spoorlijn begonnen met graven. Ze hebben daar resten van kuilen gevonden waarin palen van huizen hebben gestaan. Deze paalkuilen zijn als donkere verkleuringen in de grond te herkennen. Ook troffen de archeologen afvalkuilen, greppels, een waterput en het restant van een holle weg aan. In de kuilen zaten veel scherven van aardewerk. Het aardewerk is zowel in Elmpt en in Brunssum-Schinveld geproduceerd, alsook in het Duitse Rijnland. Ook uit de Belgische Maasvallei (Andenne) is aardewerk geïmporteerd. Uit de vondsten kunnen de archeologen afleiden dat op deze plaats, op de zuidelijke oever van het riviertje de Swalm, vanaf ongeveer 600 tot 1200 na Christus mensen hebben gewoond. Aanvankelijk is de bewoning nog beperkt, maar vooral tussen 900 en 1200 is er sprake van een meer intensieve bewoning. Mogelijk gaat het dan om een gehucht van een paar boerderijen. Er zijn ook sporen gevonden van ambachtelijke activiteiten in de vorm van ijzerslakken. Waarschijnlijk heeft men in het dal van de Swalm moerasijzererts verzameld, waarna het ter plekke in smeltoventjes is verhit om het ijzer eruit te halen. Dit werd door de smid verwerkt om de boeren te voorzien van ijzeren gereedschap en landbouwwerktuigen.

Dat ten zuiden van de Swalm bewoningsresten uit de 12de en 13de eeuw zouden liggen, was te verwachten. Bij een eerder

onderzoek in 1999 had men al paalsporen en scherven van aardewerk uit deze periode aangetroffen. Verrassend is echter dat de archeologen nu ook sporen en materiaal uit de vroege Middeleeuwen vinden. Bovendien is dit het eerste grootschalige onderzoek van een middeleeuwse nederzetting in het Maasdal. Eerder zijn al vergelijkbare nederzettingen onderzocht op de zandgronden in Venray en op de löss in Sittard. De opgraving in Swalmen was noodzakelijk omdat de waardevolle resten vanwege de verlegging van de spoorlijn en de aanleg van de Rijksweg 73-Zuid niet bewaard konden blijven. Het Archeologisch Dienstencentrum uit Bunschoten voerde de opgraving uit in opdracht van het Projectbureau Rijksweg 73-Zuid/Rijksweg 74 van Rijkswaterstaat directie Limburg. Het onderzoek werd begin september afgesloten.

Op woensdagmiddag 10 juli bracht een groep van 15 leden van de heemkundevereniging een bezoek aan de opgravingen. Het regende behoorlijk en het was dan ook maar goed dat we van projectleider Jacob Schotten en Marjo Montforts allereerst een

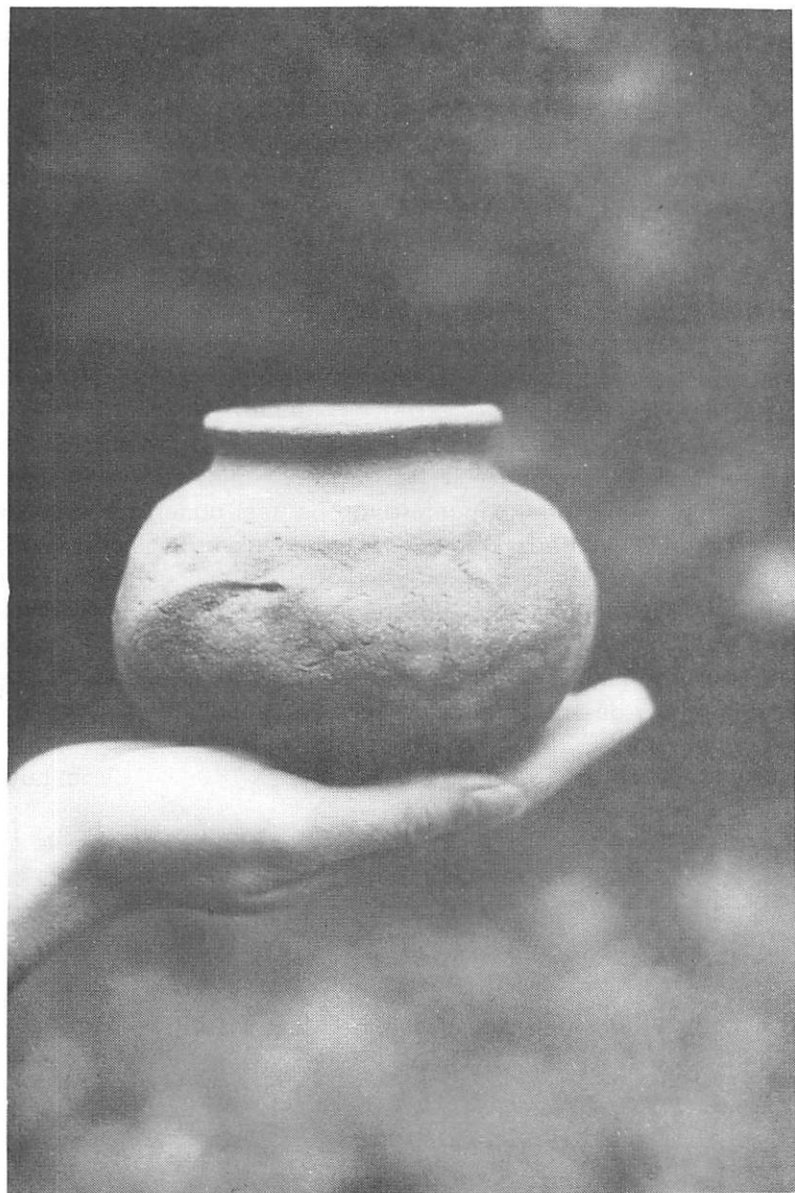
uiteenzetting kregen over de aanleiding van de opgraving, de toegepaste methodieken, het verloop en de resultaten tot nu toe. Leuk was vooral dat we ook wat vondstmateriaal te zien kregen. Hierna kregen we een rondleiding over het terrein.

Gelukkig was het toen droog, maar het was echt baggeren door de blubber, volgens de geologen zou het om löss handelen, om bij de opgravingsputten te komen. Door de grote hoeveelheid regen die er gevallen was, waren de grondsporen helaas niet meer goed te zien. Desondanks kregen we toch een indruk van het verloop van de opgravingen.

Bij de opgravingen werden allereerst door een graafmachine putten aangelegd van 50 bij 15 meter, die vervolgens laag voor laag, tot een diepte van ongeveer een meter onder het maaiveld, werden uitgegraven. Alle grondsporen en vondsten die de archeologen tegenkomen werden ingemeten, getekend en gefotografeerd. Het vondstmateriaal (aardewerk, metaal, bot, vuursteen) zal nog door verschillende specialisten worden bestudeerd. Uiteindelijk zullen de resultaten van de opgraving in een rapport worden beschreven. De vondsten gaan na bestudering naar het provinciaal bodemdepot. Bijzondere vondsten zullen in de Viascoop te zien zijn.

Door de rondleiders werd verteld dat de boerderijen een enorm dak hadden dat op een skelet rustte van in de grond ingegraven palen. Veel boerderijen uit deze periode hadden een bootvormige plattegrond. Van deze boerderijen blijft meestal niet meer over dan de kuilen waarin de palen gestaan hebben. Deze paalkuilen en de weggerotte palen zijn vaak nog als donkere verkleuringen in de grond te herkennen. Waterputten waren eveneens van hout en werden in de grond ingegraven. In afvalkuilen dumpden de bewoners hun huisafval zoals gebroken aardewerk en slachtafval.

Na beide rondleiders bedankt te hebben, werd door Wiel Luys nog een rondleiding verzorgd op de nabij gelegen kasteelruïne De Naborch of Oudborg. Of er een relatie tussen het middeleeuwse gehucht en de Naborch bestaan heeft, is niet vast te stellen. De Naborch, vroeger Huys Swalmen geheten, is namelijk op grond van de totnogtoe bekende gegevens pas rond

1300 gebouwd. Dus 100 jaar na de bewoning van het bovengenoemde gehucht. Echter wij weten nog niet alles. Zo heeft er op het eind van de middeleeuwen een groot gebouw nabij de ruïne gelegen. Mogelijk een voorganger van de Genoenhof. Hiervan weten we helaas nog erg weinig af.

Vooralsnog bestaat er tussen het gehucht en het Huys Swalmen geen enkel verband, maar wie weet wat we de toekomst nog zal brengen...

In de zomervakantie deden enkele leden van de Werkgroep archeologie mee aan een "wassessie". Scherven moesten in een bak water van de aangekoekte leem ontdaan worden en met een borsteltje worden schoon gewassen. Dit is leuk werk, omdat er verrassende vondsten bij kunnen zitten. Zo bevond zich tussen het materiaal een aantal scherven uit de Bronstijd en een dakpanfragment uit de Romeinse tijd. Kennelijk is de bewoning op het opgravingsterrein dus veel ouder dan de middeleeuwen. Overigens kregen we tot onze verrassing een nog volkomen gaaf kogelpotje uit de Late Middeleeuwen te zien. Dat gaaf aardewerk op een nederzettingsterrein wordt gevonden is namelijk vrij zeldzaam. Dit exemplaar was afkomstig uit een afvalkuil. Wie weet wat de Swalmense bodem nog allemaal voor de archeologen te verbergen heeft.

Wiel Luys

Te koop

D.J. van der Ven, Asselt aan de Maas (1948) à 20.-

W. Luys, tel. 077 474 3098

Zomaar een bidprentje

JEZUS + MARIA + JOZEF.

Bid voor de ziel van zaliger

Petronella Peeters

weduwe van

Gerardus Stroeken.

Geboren te Belfeld 10 Febr. 1860 en voorzien van de laatste H. Sacramenten aldaar in den Heer overleden 25 Dec. 1940.

Zoet is het te sterven na wel geleefd te hebben, want voor de deugdzamen is de dood de deur van het eeuwige leven.

Zacht en kalm is ze heengegaan naar betere gewesten. Moge zij reeds het loon ontvangen hebben dat God heeft weggelegd voor allen die Hem liefhebben.

Zoo dikwijls in haar leven heeft zij door de duisternis den weg gevonden naar het goddelijk Kind van Bethlehem, moge het haar nu vergund zijn het Kerstfeest in den hemel te vieren. Zij was een vrome moeder een voorbeeld voor haar kinderen.

Mijn kinderen, vergeet de wijze lessen uwer moeder niet en blijft voor mij bidden. Eens zullen wij elkaar wederzien.

Zoet Hart v. Jezus, ontferm U over ons.
(300 d. afl.)

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.
(300 d. afl.)

'Stroekes Nelke' werd geboren te Beesel en niet te Belfeld, als dochter van Andreas en Gertrudis Houben. Haar grootvader was 'Blieriks Pietje'. Het gezin vertrekt 1863 van Beesel naar Belfeld. Wellicht vandaar het misverstand omtrent de geboorteplaats. Ze woont vanaf ca. 1900 tot haar overlijden in het dan gebouwd huis hoek Bolenbergweg/Reuverweg. Het huis heeft inmiddels plaatsgemaakt voor nieuwbouw.

Wim Hoezen

Ruim zestig jaar geleden. Toen ook al...

Op 11 december 1941 maakte M. Brouwers, burgemeester van Beesel, het volgende in het 'Kerkklokje' bekend:

'Bekendmaking. Aan de ouders van een twintigtal schoolkinderen heb ik onderstaand schrijven moeten zenden. Ik verzoek allen, die hiertoe in staat zijn, te willen medewerken, teneinde in de toekomst herhaling te voorkomen.

'Hierdoor deel ik u mede, dat Uw zoontje, blijkens door den gemeente-veldwachter ingesteld onderzoek, isolatoren van het electrisch net heeft stuk gegooid. Het is bedroevend te zien, hoe op sommige punten in de gemeente alle isolatoren, materiaal, dat op het ogenblik ook nog niet te krijgen is, vernield zijn. Niet alleen, dat het bedrijf hiermede grote schade is berokkend, wanneer aan deze vernielzucht geen paal en perk wordt gesteld, zullen de betreffende wijken of straten van het net moeten worden afgesloten. Ook dreigt er groot gevaar voor ongelukken, ja het is levensgevaarlijk, wanneer de draad die onder stroom staat, van de isolatoren wordt losgegooid en dan op de onvoldoende hoogte komt te hangen of op den grond valt. Ik zal ditmaal geen strafvervolging laten instellen, doch wanneer aan deze baldadigheid, die wel vernielzucht genoemd mag worden, niet onmiddellijk een einde komt, zal ik strenge maatregelen daartegen nemen. Ik verwacht van U als ouders, dat U alles zult doen wat in Uw vermogen is om herhaling te voorkomen, zulks in belang der gemeenschap, doch niet minder ook in Uw eigen belang en dat van Uw kind.

Reuver, 11 December 1941. De Burgemeester van Beesel, M. Brouwers'.

Niet alleen heden ten dage vinden er vernielingen aan de lopende band plaats, maar dus ruim zestig jaar geleden liet de jeugd zich ook al niet onbetuigd. In de oorlogsjaren werden allerhande spullen schaars en dat bedoelde de toenmalige burgemeester met de opmerking in zijn bekendmaking, dat de isolatoren niet te krijgen waren.

Sjra Vintcent

Familiegeschiedenis en internet

Stamboomonderzoek, ofwel genealogie, staat al eeuwen lang in de belangstelling. Inmiddels is de kennis van de eigen familiegeschiedenis voor vrijwel iedereen bereikbaar geworden.

Een nieuwe rubriek op Leren.nl.

<http://www.leren.nl/rubriek/wetenschap/geschiedenis/familiegeschiedenis>

Tips voor beginners. Adviezen van de Nederlandse Genealogische Vereniging om te beginnen met het onderzoek naar je eigen familiegeschiedenis.

<http://www.ngv.nl/beginner.htm>

Thematisch ingerichte site met vragen en achtergrondinformatie over regelmatig terugkerende onderwerpen in de nieuwsgroep soc.genealogy.benelux.

<http://geneaknowhow.net/fag/benelux.htm>

Woorden en termen op het terrein van de genealogie met een korte encyclopedische omschrijving.

<http://www.wazamar.org/genealogie-a-z/a-genvad.htm>

Genealogie voor beginners.

<http://www.ufsia.ac.be/genealogy/pages/geninfo>

Cursussen voor genealogen. Er zijn o.a. cursussen voor het lezen en begrijpen van handschriften (paleografie) en Middeleeuws Latijn.

<http://geneaknowhow.net/genea/lokaal.htm>

Wiel Luys

Belfeld 100 jaar geleden

O K T O B E R

Maandag de 13e is door een tiental jagers, allen goede schutters uit Venlo e.o. te Belfeld een jacht gehouden. Zij schoten ... één haas, terwijl een paar vossen gezien werden. Wel een bewijs dat 't wild daar schaars is.

N O V E M B E R

De gemeente bericht aan Gedeputeerde Staten dat oefening met de brandspuit te Belfeld 2x binnen het jaar heeft plaats gehad en dat de brandspuit, die nog in beste toestand is, alsmede het daartoe behorende materieel (bestaande uit 20 brandemmers) naar behoren is onderhouden en aan alle vereisten voldoet.

D E C E M B E R

Verkoop door de ontvanger der Registratie en Domeinen te Venlo van 207 Italiaanse en 6 Canada populieren langs de rijksweg Maastricht-Nijmegen onder de gemeenten Beesel, Belfeld, Tegelen en Arcen en Velden tussen de kilometerpalen 61-67 en 83-84.

* * *

Stemming lid Provinciale Staten. Kiezers in Belfeld: 122, opgekomen: 68. Uitgebrachte stemmen: Crétien Berger, Venlo 33 (totaal 1549 en gekozen), Jean Janssen, burgemeester Helden en Kessel 33 (totaal 1317) ongeldig 2.

Wim Hoezen

Een lastige familie

En opnieuw als vervolg op de vorige Zeumer voorbeelden van aliasnamen uit de regio.

vóór 12 mei 1651

Z.P. - Gehuwd: **Conradus Coonen** [Coenen alias Erkens, verm. begr. Swalmen 17-2-1682; zn. van Arnoldus ... en Henrica Hermans] en **Henrica Alberts** [Hendersken, alias Corstiens alias Van Kessel, verm. begr. Swalmen 31-8-1676].

Uit dit huwelijk:

1. Anna Coonen, ged. Swalmen 12-5-1651 (get. Joannes aen gen Vaeren en Emmel van Besel; dr. van Conradus x Henrica Alberts).
2. Arnoldus Coenen, ged. Swalmen 18-11-1653 (get. Joannes Coenen en Elisabeth van der Hart; zn. van Conradus x Henrica van Kessel).
- 3> Wilhelmus Coenen, ged. Swalmen 13-1-1656 (get. Goswinus Schornen en Anna Coenen; zn. van Conradus x Henrica van Kessel). Tr. verm. 1) Swalmen 15-7-1691 met Ida Frederix; 2) Swalmen 27-4-1694 met Maria Custers.
- 4> Catharina Coenen, ged. Swalmen 1-9-1658 (get. Conradus Rockus en Catharina Bouten; dr. van Conradus x Henrica Alberts), verm. begr. ald. 18-1-1698. Tr. verm. Swalmen 22-11-1689 met Johannes Everts.
- 5> Odilia Erkens, ged. Swalmen 8-3-1661 (get. Leonardus Dirixs en Maria Custers; dr. van Conradus x Henrica Alberts), verm. begr. ald. 20-1-1729. Tr. ... vóór 12-9-1688 met Theodorus Obers.
6. Matthias Erkes, ged. Swalmen 9-1-1664 (get. Adrianus van den Vehnn, schoolmeester ('ludi magister') en Mechtildis Burskens; zn. van Conradus x Henrica Corstiens), jong overl.
7. Matthias Erkens, ged. Swalmen 24-6-1665 ('pride vig. Nativitat. S. Jois Baptist'; get. Conradus Hijnrix vervangen door Lambertus van Hoff en Immel Hoeben; zn. van Cunerus x Henrica Alberts; akte ingeschreven door

Wilhelmus Rarix [pastoor van Beesel]).

8. Cunegundis Coonen, ged. Swalmen 15-12-1668 (nooddoop door vroedvrouw; get. Joannes Coonen en Catharina Cronen; dr. van Conradus x Henrica NN).

Coen Erckens en Hendersken kochten op 14-7-1654 land te Swalmen. Voor ouders Conradus zie akte 12-4-1673.

6 februari 1652

SWALMEN - Gehuwd: **Franciscus Koninx** [Coninx, Conninx, Konninx alias Keisers, begr. Swalmen mei 1679; hij hertr. Swalmen 6-7-1672 met Catharina Nissen] en **Anna van Cruchten** [alias Cunnen alias Janssen, begr. Swalmen 19-1-1672]. Getuigen: M. Joannes Joosten en Petrus Wijnen.

DTB-Registers St.-Lambertusparochie Swalmen, fol. 18 (RAL 22).

Uit dit huwelijk (eerste kind verwekt vóór huwelijk):

1. Nicolaus Konninx, ged. Swalmen 28-4-1652 (get. Paulus Nelissen en Catharina Deckers; zn. van Franciscus x Anna van Cruchten), leeft 11-1-1686.
 2. Petronella Coninx, ged. Swalmen 7-8-1655 (get. Gerardus Cunnen, 'designatus', en Hilleken in de Beeck; dr. van Franciscus x Anna Cunnen).
 3. Catharina Konninx, ged. Swalmen 1-1-1657 (get. Christophorus Vestiens en Elijsabetha Walravens; dr. van Franciscus x Anna van Cruchten).
 4. Gertrudis van Berek, ged. Swalmen 11-8-1658 (get. Joannes Coonen, koster, en Catharina van Bracht; dr. van Franciscus x Anna Janssen).
 5. Aleidis Conninx, ged. Swalmen 19-7-1660 (get. Georgius Haijwinckel en Sijbilla Kelners; dr. van Franciscus x Anna van Cruchten).
 6. Joannes Conninx, ged. Swalmen 5-11-1662 (get. Paulus Arets, meter niet vermeld; zn. van Franciscus x Anna van Cruchten).
 7. Henricus Keisers, ged. Swalmen 21-9-1664 (get. Godefridus Cremers en Maria Maessen; zn. van Franciscus x Anna van Cruchten).
 8. Leonardus Conninx, ged. Swalmen 12-7-1667 (get. Joannes van Gratum, meter niet vermeld; zn. van
-

Franciscus x Anna van Cruchten).

9. Sibilla Connincxs, ged. Swalmen 13-4-1670 (get. Leonardus Henricxs en Joanna Adams; dr. van Franciscus x Anna Janssen).

Voor begraven van kinderen zie Swalmen 29-1-1672 (dr.), 16-8-1679 (zn.). De voogden van de minderjarige kinderen verkochten op 5 maart 1685 een huis te Swalmen-Heide.

29 september 1652

SWALMEN - Rabet den Hamaker [alias Pijpers] en Fijke Sporen, echtelieden, bekennen dat zij van Anthonus Mennius, pastoor te Swalmen, een bedrag van 100 daalders Roermond hebben geleend voor een periode van twee of drie maanden, zonder rente. Zou de lening langer uitstaan, dan is wel een rente verschuldigd en wel van 6¼%, te volstaan met 5% mits betaald wordt binnen 14 dagen na de vervaldatum. Als onderpand stellen Rabet Hammecker, 'soen van Mr. Thijs der Schrur', en zijn echtgenote, al hun pensioenen en goederen, roerend en onroerend, en met name de morgen land gelegen tegen de hof van de Karthuizers, Beckerhoff genaamd, rondom tussen landerijen van deze orde gelegen.

RAL Maastricht, SA Swalmen en Asselt, magazijnlijst nr. 74 (origineel op papier met handmerken van Rabet den Hamaker (apart), Fijke Sporen en Stoffer Lindemans).

Tussen akte en handmerken: 'Dese specie belopende hondert dalers licht gelt moet in alsulcke specie weder gegheven worden: in den iersten twintich Luijcker daler der daler ad 31 st gerekent; vier soffereijnen tstuck gerekent achten gul 12 st; eenen rosennobel ad 13 gl gerekent; eenen omkieker gerekent ad 19 gl 10 st; eenen Jacobus ad 16 gl gerekent; ende in pajement off cleijn gelt ad 28 st gerekent.'

Dorso: aantekening door Rabet Hammecker [niet leesbaar onderschrift] d.d. 26 december 1652 op St.-Stevensdag [zie aldaar], dat hij een bedrag van 100 gulden Roermonds heeft ontvangen [van NN] tegen een rente van 5%. Het geld is geleend in 4 gouden souverainen, 3 ducaten, 2 zilveren ducats, 'daer was 15 stuiver over terug gegeven'.

Loe Giesen

* ★ ✱ * ◆ ★ ✧

Het bestuur van
Heemkundevereniging
Maas- en Swalmdal
wenst alle leden, sponsors en relaties
een gelukkig kerstfeest en
een zalig nieuwjaar

✱ ★ ✧ ✱ ✱ ◆ 人